

НАПРЯМ 8. ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ: МІЖНАРОДНЕ ПРАВО, ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ, ПЕРЕХІДНЕ ПРАВОСУДДЯ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-621-1-42>

Гобачова К. М.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри приватного та соціального права
Сумського національного аграрного університету
м. Суми, Україна*

МЕТОДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ІЗ УЧАСТЮ ЛЮДИНИ В СТАНІ НЕЗАХИЩЕНОСТІ

На сьогоднішній день правове регулювання захищеності життєдіяльності людини є недостатньо ефективним і вимагають удосконалення. Дослідження даної проблеми дало можливість здійснити певні висновки, які і відображені у нижченаведених тезах.

В результаті аналізу зазначених законодавчих актів встановлено, що в діючому законодавстві стан незахищеності визначається, а далі врегульовується за допомогою двох класичних методів імперативного і диспозитивного. В джерелах права, що регулюють відносини в публічній сфері, як правило, класично застосовується імперативний метод регулювання. Так, законодавство із соціального захисту встановлює імперативні норми, в яких наводиться чіткий перелік умов, що підлягають виконанню для визнання державою правового статусу для суб'єкта таким, що потребує допомоги отримання майнового забезпечення від держави – це по-перше [4, 5]. А по-друге, даний метод також застосовується для встановлення правового режиму захисту і запровадження організаційних, технічних, технологічних заходів впливу на середовище, так само як і для визнання обставин чи середовища небезпечним [1].

При імперативному регулюванні, стан незахищеності визначається самим законодавцем, читай державою, і складається із сукупності двох елементів: 1) встановлення правового статусу незахищеності, що може виражатись в лексемах чи їх сполученнях «потерпілий», «постраждалий», «учасник», «член сім'ї», «утриманець» ін. [1, 2, 4, 5]; 2) перебування в певний момент у часі та просторі де відбуваються певні події

чи зафіксовані певні обставини, що визнані державою небезпечними чи такими, що загрожують суб'єктам та об'єктам [5].

Застосування диспозитивного методу знаходимо в значно менших обсягах в джерелах права, що регулюють приватно-правові відносини [1]. Яскравим прикладом є встановлення законодавцем можливості зміни, припинення та розірвання договірних зобов'язань за наявності небезпеки чи відсутності захисту для обох чи однієї сторони договору. На відміну від попереднього методу регулювання суб'єкти відносин самі встановлюють види і рівень небезпеки чи загрози настання негативних наслідків як для самих сторін так і для результату договірної регулювання. Держава тільки встановлює параметри можливих загроз та вимоги для доведення наявності та реальності таких загроз у відносинах. Тому, приватно правові джерела законодавства виходячи із цих особливостей і встановлюючи стан незахищеності, також фіксують сукупність двох елементів: 1) статус, який визначається самими учасниками приватних відносин шляхом виставлення вимоги/заяви про зміну договірних відносин через їх наявність; 2) встановлення правового режиму захисту, що відбувається у вигляді прийняття пропозиції про зміну чи припинення договірних відносин іншою стороною.

У виключних випадках, інша сторона не сприймає пропозицію (через несприйняття ситуації чи обставин як таких що становлять загрозу чи створюють небезпеку), і таким чином не вважає стороною, яка надала пропозицію про зміну відносин такою, що підпадає під небезпеку і таким чином не визнає її незахищеність. В таких випадках, законодавець передбачив судовий порядок підтвердження і статусу незахищеності, і небезпечних обставин чи ситуації. І виходячи із такого ракурсу, держава своїм рішенням (також по суті імперативним хоча і постановленим виходячи із принципів змагальності та рівності), визначає стан незахищеності/незахищеності за однією із сторін справи.

Дані висновки є проміжними у дослідженні проблематики захищеності населення під час воєнного стану і вимагають подальшого вивчення зазначеної проблематики.

Список використаних джерел:

1. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI: станом на 12.09.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення: 08.12.2025).

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III: станом на 17.07.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 08.03.2026).

3. Повітряний кодекс України: Закон України від 19.05.2011 № 3393-VI: станом на 31.10.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text> (дата звернення: 08.03.2026).

4. Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах: Постанова КМ України від від 1 червня 2020 р. № 585. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/585-2020-%D0%BF?find=1&text=%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%B7+#Text> (дата звернення: 08.03.2026).

5. Про затвердження Методики визначення шкоди та збитків, завданих інфраструктурі транспорту, інфраструктурі електронних комунікаційних мереж та об'єктів поштового зв'язку внаслідок збройної агресії Російської Федерації : Наказ Мінінфраструктури від 19.05.2023 № 182: станом на 18.11.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0733-23/ed20230324#n33> (дата звернення: 08.03.2026)

6. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV: станом на 18.11.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 08.03.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-621-1-43>

Добрянська Н. В.,

кандидат юридичних наук, професор,

доцент кафедри державно-правових і гуманітарних наук

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

м. Київ, Україна

ПРОЦЕДУРИ ВСТУПУ НА ПУБЛІЧНУ СЛУЖБУ: ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ

Публічна служба є ключовим елементом функціонування держави, забезпечуючи реалізацію її завдань, обов'язків та функцій. Ефективність роботи державного апарату значною мірою залежить від професіоналізму, компетентності та моральних якостей осіб, які обіймають посади у сфері публічного управління. У цьому контексті особливе значення набувають процедури вступу на публічну службу, які мають забезпечувати об'єктивний та прозорий відбір кандидатів.

Варто підкреслити й те, що процедури прийняття на публічну службу виступають важливим інструментом формування кадрового потенціалу держави. Вони регулюються законодавством та спрямовані на забезпечення принципів рівності, відкритості та конкурентності. Згідно з міжнародними стандартами, процес відбору має гарантувати доступ до публічної служби всім громадянам, які відповідають встановленим вимогам, незалежно від їх соціального статусу, етнічного походження чи політичних переконань.